

כלומר, גם אם מסיר אזנו משמוע תורה משום שרוצה להתפלל, כמו
 שעשית, אף על פי כן תפילתך תועבה.
 הגמרא חוזרת לדברי המשנה שאם התחילו, אין מפסיקים, ומבררת
 מה נחשב להתחלת דין. שואלת הגמרא: מאי מתי נחשב התחלת דין.
 משיבה הגמרא: רב ירמיה ורבי יונה אמרו בזה שני שיעורים, חד
 מהם אמר, משיתעטפו הדיינים בטליתם כשפותחים את הדין, וחד
 מהם אמר, משיתפתחו בעלי הדין לומר טענותיהם.
 הגמרא מבארת שלא נחלקו רב ירמיה ורבי יונה בדבר זה: ולא פליגי
 – ולא נחלקו רב ירמיה ורבי יונה בדבר זה, אלא הא – דברי האומר
 שתחילת הדין הוא משיתפתחו בעלי הדין לומר טענותיהם, אמורים
 באופן העסקי ואתו בדין – שעסקו הדיינים תחילה בדין אחר, וכבר
 עטופים בטליתם מחמת הדין הקודם, ולכן תחילת דין זה הוא
 משיתפתחו בעלי הדין. והא – דברי האומר שתחילת הדין הוא
 משיתעטפו הדיינים, אמורים באופן דלא עסקי ואתו בדין – שלא
 היו עוסקים הדיינים תחילה בדין אחר, ולכן מיד כשיתעטפו בטליתם
 הרי זה נחשב תחילת דין.
 הגמרא מביאה מימרות העוסקות במעלת החשיבות לדון דיני תורה:
 רב אמי ורב אסי הוו יתבי ונרסי ביני עמודי – היו יושבים ועוסקים
 בתורה בין העמודים שעליית בית המדרש נשענת עליהם, וכל
 שעטא ושעתא הוו מפחי אעירא דרשא ואמר – וכל שעה ושעה
 היו עוקשים על בריח הדלת ואמרים, אי איכא דאית ליה דינא –
 אם יש אדם שיש לו דין, ליעול וליתי – שיכנס ויבוא.
 רב חסדא ורבה בר רב הונא הוו יתבי בדינא פוגלי וימא – ישבו
 בדין כל היום, הנה קא חליש לפיהו – נחלש לבם מחמת שדנו כל
 היום ולא אכלו. תנא להו – שנה להם רב הויה בר רב מרפתיה
 ברייתא, שאין צריך לישב בדין כל היום, שנאמר (שמות יח יג), ויעמד
 העם על משה מן הבקר עד הערב, וקשה, וכי תעלה על העתק
 שמושה יושב ודין תורה כל היום פולא, אם כן תורתו מתי
 נעשית – מתי למד את תורתו. אלא אין הכוונה שדן את ישראל כל
 היום, ומת שנאמר מן הבקר עד הערב, בא לומר לה, שכל דין שדן
 דין ומה לאמיתו, אפילו שעה אחת ביום, מעלה עליו הכתוב
 כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, שיש
 ללמוד גזירה שוה, כתיב היום, ויעמד העם על משה מן הבקר
 עד הערב, וכתיב היום, במעשה בראשית (בראשית א ה), ויהי ערב
 ויהי בקר יום אחד. הרי משמע מברייתא זו שאין צריך לישב בדין
 כל היום.
 לאחר שביארה הגמרא שאין צריך לישב ולדון כל היום, הגמרא
 מבררת עד מתי יושבים לדון. שואלת הגמרא: עד מתי יושבין
 הדיינים בדין. משיבה הגמרא: אמר רב ששת, עד זמן סעודה של
 תלמידי חכמים, שהוא שעה ששית, כמבואר בסמוך. אמר רב הויה
 מאי קרא – מאיזה פסוק לומדים זאת, דכתיב (קהלת י טו-יז), אי לך
 ארץ שמלכה נער, ושריף בבקר יאכלו – אוי לך ארץ שמלכה
 ודייניך מתנהגים בנערות ואינם משימים ליבם לחיקון המדינה, ועל
 ידי זה גם השרים אוכלים בקומם בבוקר. אשירי ארץ שמלכה בן
 חורים, ושריף בעת יאכלו – אשרי לך ארץ שמלכה בן גדולים אנשי
 השם, כי מלך כזה אינו מתנהג בנערות, ועל ידי זה גם שריך לא
 יאכלו עד בוא עת האוכל, וטרם אכילתם ישפט את העם בנבונה
 ולא בשתי, והיינו בנבונה של תורה, ולא בשתייה של יין –
 בגבורת החכמה, שלבם תמיד לעשות משפט וצדק, ואינם עוסקים
 בשתייה של יין.
 הגמרא מביאה ברייתא המבארת מתי הוא זמן סעודה: תנו רבנן
 בברייתא, שעה ראשונה של היום, הרי היא זמן מאכל לודים –
 אומה של אוכלי אדם, שרעבתנים הם. שעה שנייה, זמן מאכל
 לסמים – גזלנים. שעה שלישית, זמן מאכל יורשינו, שירשו הון רב
 שלא טרחו בו, ואינם דואגים לעסוק במלאכה לפרנסתם. שעה
 רביעית, זמן מאכל פועלים העובדים אצל בעל הבית. שעה
 חמישית, זמן מאכל כל אדם.

מתרצת הגמרא: היום, לגבי תפילת מנחה, שמתחיל סעודתו מבעוד
 יום, לא שכיחא שברות – לא מצוי שמשתכרים בסעודה, שאין דרך
 להשתכר ביום, אם כן אין לחוש שישתכר ויפסיד תפילתו, ולכן
 מתירים לו לגמור סעודתו ולאחר מכן להתפלל, אבל הכא, לגבי
 תפילת ערבית, שמתחיל סעודתו בלילה, שכיחא שברות – מצוי
 שמשתכרים בסעודה, ולכן לרבן גמליאל צריך להפסיק ולהתפלל
 תפילת ערבית, משום שחוששים שמא ישתכר ויפסיד תפילתו.
 מתרצת הגמרא תירוץ נוסף: אי נמי, במנחה, בין דקביעא לה
 זימנא – שקבע לה זמן, ויכול להתפלל אותה רק עד הערב, מירתת
 ולא אתי למפשע – הרי הוא ירא שמא יעבור זמן התפילה, ואינו בא
 לידי פשיעה, ולכן מתירים לו לגמור סעודתו ולא חוששים שישכח
 להתפלל, אך בתפילת ערבית, בין דכולא ליליא – שכל הלילה
 הוא זמן ערבית, ויכול להתפלל עד עלות השחר, לא מירתת, ואתי
 למפשע – אינו ירא שמא יעבור הזמן, והרי הוא בא לידי פשיעה
 ויפסיד תפילתו, ולכן לרבן גמליאל צריך להפסיק ולהתפלל תפילת
 ערבית.
 הגמרא חוזרת לדברי רבי חנינא שמשעה שהתיר חגורתו אין
 מפסיקים כדי להתפלל, ומקשה על דבריו: מתקין לה רב ששת,
 מדוע אם התיר חגורתו אינו מפסיק כדי להתפלל, מריחותא למיסר
 המייניה – וכי טירחה היא לחגור חגורתו, שיהיה נחשב בהתחלת
 אכילה, ועוד, ליקו חכי וליצלי – יעמוד כך, כשחגורתו מותרת,
 ויתפלל, ומדוע אומר רבי חנינא שאינו מפסיק כדי להתפלל.
 מתרצת הגמרא את הקושיא השניה: יש לעמוד ולהתפלל כשהוא
 חגור בחגורתו, משום שנאמר (עמוס ד יב), הובן לקראת אלהיך
 ושראל – התכוון והתנאה לפניו בבואך להתפלל ולכן אין לו
 להתפלל מבלי לחגור חגורתו.
 הגמרא מביאה הנהגות שונות שנהגו אמוראים בשעת התפילה: רבא
 בר רב הונא, רמי פוזמין – היה נועל מנעלי בד חשובים ברגליו,
 ומצלי – ומתפלל. אמר, יש לעשות כן משום 'הבון לקראת וגו'
 אלהיך ישראל.
 רבא נהג להיפר, ושרי גלימיה – השליך את גלימתו החשובה מעליו,
 כדי שלא יראה כחשוב, ופבר ריה ומצלי – וחבק אצבעות ידיו אלו
 על גבי אלו, כאדם המצטער מאימת רבו, והתפלל. אמר, צריך
 לעשות כן משום שיש להתפלל בעבדא קמיה מריה – כעבד המדבר
 לפני רבו, באימה ויראה.
 אמר רב אשי, חוינא ליה לרב כהנא – ראיתי את רב כהנא, דכי
 איכא צערא בעלמא – שבעת שהיה צער בעולם, שרי גלימיה –
 השליך את גלימתו החשובה מעליו, ופבר ריה ומצלי – וחבק
 אצבעות ידיו אלו על גבי אלו, כאדם המצטער מאימת רבו, והתפלל.
 אמר, צריך לעשות כן משום שיש להתפלל בעבדא קמי מריה –
 כעבד המדבר לפני רבו, באימה ויראה. ואילו כי איכא שולמא –
 בעת שהיה שלום בעולם, היה לביש ומתכפי – לובש ומתכסה
 בגלימתו, ומתעטף ומצלי – ומתעטף בטליתו, ומתפלל. אמר, יש
 לעשות כן משום שנאמר, 'הבון לקראת אלהיך ישראל'.
 הגמרא מביאה מחלוקת לגבי המאריך בתפילתו: רבא חוייה לרב
 המנונא דקא מאריך בצלותיה – רבא ראה את רב המנונא שהיה
 מאריך בתפילתו. אמר רבא, המאריכים בתפילתם, הרי הם מניחין –
 מוותרים על חיי עולם – תורה, הקיימת גם לעולם הבא, ועוסקים
 בחיי שעה – בתפילה, שהיא לצורך חיי העולם הזה. מבארת הגמרא:
 והוא – רב המנונא סבר, שאין זה הנחת חיי עולם, משום שזמן תפילה
 לחוד, וזמן תורה לחוד.
 הגמרא מביאה מעשה נוסף בענין תורה ותפילה: רבי ירמיה הנה
 יתיב קמיה דרבי יורא, והו עסקי בשמעטא – רבי ירמיה היה יושב
 לפני רבי יורא, והיו עוסקים בלימודם, נהה לצלוני – התאחרו
 להתפלל מחמת לימודם, והנה קא מסרבה רבי ירמיה – והיה ממחר
 רבי ירמיה לעמוד להתפלל. קרי עליה – קרא עליו רבי יורא פסוק
 זה (משלי כח ט), 'מסיר אָזְנוֹ מִשְׁמוֹעַ תּוֹרָה, גַּם תִּפְלֹתוֹ תּוֹעֵבָה',

1 מקשה הגמרא: איני - וכי כך הדבר, והאמר ו-הלא אמרו רב פפא,
 2 שעה רביעית, זמן סעודה לכל אדם. מתרצת הגמרא: אלא, שעה
 3 רביעית היא זמן מאכל כל אדם, שעה חמישית, זמן מאכל פועלים,
 4 ושעה ששית היא זמן מאכל תלמידי חכמים. מִכָּאן וְאֵילֶךְ - האוכל
 5 לאחר שעה ששית, הרי הוא כְּזוֹרֵק אֶבֶן לַחֲמַת - לכד יין שהוא חסר,
 6 בכדי שיתמלא, שאין זה מועיל לו, וטוב היה שימלאהו יין, כך האוכל
 7 לאחר שעה ששית, אין מועיל לו.
 8 אָמַר אֲבִי, מה שאמרנו שעה האוכל משעה ששית ואילך כזורק אבן
 9 לחמת, לא אָמַרְנוּ - לא אמרנו זאת, אלא באופן דלא טעים מידי
 10 בַּצִּפְרָא - שלא טעם דבר בבוקר, אֲכַל טַעֲמִים מִיְדֵי בַּצִּפְרָא - אך אם
 11 טעם דבר בבוקר, לית לך בָּהּ - אין זה נחשב כזורק אבן לחמת.
 12 הגמרא עוברת לבאר דין תפילה במרחץ: אָמַר רַב אֲדָא בְּרַ אַהֲבָה,
 13 מִתְפַּלֵּל אָדָם תְּפִלָּתוֹ אַף בְּבֵית הַמְּרַחֵץ.
 14 מקשה הגמרא: מִיִּתְבִּי - הקשו בני הישיבה על דברי רב אדא בר
 15 אהבה, שנינו בברייתא (תוספתא ברכות פ"ב כ"א), הִנְנֵנּוּ לְבֵית הַמְּרַחֵץ,
 16 מְקוֹם שְׁבִנֵי אָדָם עוֹמְדִין לְבוֹשִׁין - בחדר החיצוני שבו נחים מיגיעת
 17 המרחץ, ונמצאים בו רק בני אדם לבושים, יֵשׁ שָׁם מִקְרָא וְתַפְּלָה -
 18 מותר לקרוא שם קריאת שמע ולהתפלל, וְאִין צְרִיךְ לומר שמותר
 19 גם שְׂאִילַת שְׁלוֹם - לשאול בשלום חבירו, וּמְנִיחַ שֵׁם תְּפִלִּין, וְאִין
 20 צְרִיךְ לומר שְׂאִינוֹ חוֹלֵץ אותן אם מגיע לשם מעוטר בתפילין. מְקוֹם
 21 שְׁבִנֵי אָדָם עוֹמְדִים עָרוּמִים וְלְבוֹשִׁין - בחדר האמצעי, שיוורדים
 22 לתוכו מהמרחץ ערומים ולבושים בו את החלוק, יֵשׁ שָׁם שְׂאִילַת
 23 שְׁלוֹם, וְאִין שָׁם מִקְרָא וְתַפְּלָה - ואסור לקרוא שם קריאת שמע
 24 ולהתפלל, וְאִינוֹ חוֹלֵץ תְּפִלִּין - אם נכנס לשם ותפילין בראשו, אינו
 25 צריך לחלוץ אותם, וְאִינוֹ מְנִיחַ אותן לְבִתְחִלָּה בראשו, אם ואחון
 26 בידו בתיק שלהן, מפני שחדר האמצעי אינו במרחץ גמור ורק מקצת
 27 תורת מרחץ עליו. מְקוֹם שְׁבִנֵי אָדָם עוֹמְדִין עָרוּמִים - בחדר הפנימי,
 28 ששם מתרחצים ומזיעים, ונמצאים ערומים, אִין שָׁם שְׂאִילַת שְׁלוֹם,

29 וְאִין צְרִיךְ לומר שאסור שם מִקְרָא וְתַפְּלָה, וְחוֹלֵץ תְּפִלִּין אם נכנס
 30 לשם ותפילין בראשו, וְאִין צְרִיךְ לומר שְׂאִינוֹ מְנִיחַן שם. מבואר
 31 בברייתא שאסור להתפלל בבית המרחץ, וקשה על רב אדא בר
 32 אהבה שאמר שמותר להתפלל בבית המרחץ.
 33 מתרצת הגמרא: כִּי קָאָמַר - מה שאמר רב אָדָא בְּרַ אַהֲבָה שמותר
 34 להתפלל בבית המרחץ, היינו בְּמִרְחָץ שְׂאִין בּוֹ כַּעַת אָדָם ערום
 35 המתרחץ שם, ואילו הברייתא מדברת כאשר יש בו אנשים
 36 המתרחצים בו.
 37 מקשה הגמרא: וְהָא - והרינו אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַ הַנִּינְא, מְרַחֵץ שְׂאִמְרוֹ
 38 שאסור להתפלל בו, היינו אַף עַל פִּי שְׂאִין בּוֹ אָדָם, וכן בית הכֶּסֶא
 39 שְׂאִמְרוֹ שאסור להתפלל בו, היינו אַף עַל פִּי שְׂאִין בּוֹ צוֹאֵה, משום
 40 שפינו אותה משם.
 41 מתרצת הגמרא: אֲלָא, כִּי קָאָמַר רַב אֲדָא, היינו בְּחֻדְתֵּי - במרחץ
 42 חדש, שמעולם לא רחץ בו אדם, אלא שהזמינו והכינו למרחץ, ורב
 43 אדא בר אהבה חידש שהזמנה למרחץ אינה אוסרת אותו מלהתפלל
 44 בו, כל זמן שלא רחצו בו.
 45 מקשה הגמרא: וְהָא מְכַעֲבָא בְּעָא לִיהַ רַבִּינָא - והרי רבינא הסתפק
 46 בדין זה, הַזְמִינוּ - הזמין מקום לְבֵית הַכֶּסֶא, מֵהוּ - מה דינו לענין
 47 אמירת דבר שבקדושה בתוכו, האם יֵשׁ זִמּוֹן - הזמנה לבית הכסא,
 48 ומחמת ההזמנה נאסר לומר בו דבר שבקדושה, או אִין זִמּוֹן -
 49 הזמנה לבית הכסא, ומותר לומר בו דבר שבקדושה, עד שישתמשו
 50 בו, וְלֹא אִיפְשִׁימָא לִיהַ - ולא נפשו לו ספיקו. מדייקת הגמרא: לְאֹ
 51 הוּא הִדִּין לְמִרְחָץ - וכי אין ספק זה שייך גם במרחץ, האם מועילה
 52 הזמנה למרחץ שייאסר שם בדברים שבקדושה, או שרק אם כבר
 53 השתמשו בו נאסר, ואם כן קשה, איך אפשר לומר שלרב אדא היה
 54 פשוט שהזמנה אינה אוסרת אותו, ומותר להתפלל במרחץ שמעולם
 55 לא רחץ בו אדם.
 56 דוחה הגמרא: לֹא - אינו דומה מרחץ לבית הכסא, דִּילְמָא - שמא

1 להתגלות מי נתן לו, והא – ודברי רבא בר מחסאי בשם רב שצריך
 2 להודיעו, היינו כמילתא דלא עבדא לאגלוני – בדבר שאינו עשוי
 3 להתגלות מי נתן לו זאת.
 4 מקשה הגמרא: והא שבת דעבדא לגלוני – והרי שבת שעתידי
 5 הקדוש ברוך הוא לצוות עליה, ויתגלה שהוא נתון המתנה, ומדוע
 6 הוצרך להודיע על כך לישראל. מתרצת הגמרא: מתן שפירא של
 7 השבת לא עבד לגלוני – אינו עתיד להתגלות, ולכן שלח הקדוש
 8 ברוך הוא את משה להודיעם.
 9 הגמרא מביאה מעשה בענין זה: רב חסדא שהיה כהן, הוה נקיט
 10 ביריה תרתי מתנתא דתורא – היה מחזיק בידו זוג מתנות כהונה
 11 שהורמו משור, ואמר, כל מאן דאתי ואמר לי שמעתתא דתרא
 12 משמיה דרב – כל מי שיבוא ויאמר לי שמעוה חדשה שלא שמעתיה,
 13 משמו של רב, יהיבנא ליה ניהליה – אתן לו מתנות אלו. אמר ליה
 14 רבא בר מחסאי, הכי אמר רב, הנותן מתנה לחבירו צריך
 15 להודיעו, שנאמר 'לדעת כי אני ה' מקדשכם'. כשמעו זאת רב
 16 חסדא, והכה ניהליה – נתן לרבא בר מחסאי את זוג המתנות.
 17 אמר לו רבא בר מחסאי, תביבין עלך שמעתתא דרב פולי האי –
 18 וכי חביבים עליך כל כך דברי רב. אמר ליה רב חסדא, אין. אמר ליה
 19 רבא בר מחסאי, היינו דאמר רב, מילתא – מעיל מצמר נקי של כבש
 20 בן יומא, אלכשיהו יקרא – יקר הוא מאד בעיני הרגיל ללוכשו.
 21 כלומר, מפני שאתה תלמידו של רב ורגיל בשמועותיו, אתה מחזר
 22 אחריהם. אמר ליה רב חסדא, אמר רב הכי – וכי כך אמר רב, אם
 23 כן, בתיבתא עדיפא לי מקמיתא – השמועה האחרונה שאמרת
 24 בשמו של רב עדיפה לי מהשמועה הראשונה, ואי הוה נקיטנא
 25 אחריתי, יהיבנא לך – ואם הייתי מחזיק בידי מתנות נוספות, הייתי
 26 נותנם לך בשביל שמועה זו.
 27 הגמרא מביאה מימרא נוספת בשמו: ואמר רבא בר מחסאי, אמר
 28 רב חמא בר גוריא, אמר רב, לעולם אל ישנה אדם לטובה את פניו
 29 אחד בין שאר הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת – צמר נקי
 30 מכבש בן יומא שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו, שנאמר (בראשית
 31 א, יז) 'ועשה לו כתנת תלמידו של רב ורגיל בשמועותיו, אתה מחזר
 32 אחריהם. אמר ליה רב חסדא, אמר רב הכי – וכי כך אמר רב, אם
 33 כן, בתיבתא עדיפא לי מקמיתא – השמועה האחרונה שאמרת
 34 בשמו של רב עדיפה לי מהשמועה הראשונה, ואי הוה נקיטנא
 35 אחריתי, יהיבנא לך – ואם הייתי מחזיק בידי מתנות נוספות, הייתי
 36 נותנם לך בשביל שמועה זו.
 37 הגמרא מביאה מימרא נוספת בשמו: ואמר רבא בר מחסאי, אמר
 38 רב חמא בר גוריא, אמר רב, לעולם אל ישנה אדם לטובה את פניו
 39 אחד בין שאר הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת – צמר נקי
 40 מכבש בן יומא שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו, שנאמר (בראשית
 41 א, יז) 'ועשה לו כתנת תלמידו של רב ורגיל בשמועותיו, אתה מחזר
 42 אחריהם. אמר ליה רב חסדא, אמר רב הכי – וכי כך אמר רב, אם
 43 כן, בתיבתא עדיפא לי מקמיתא – השמועה האחרונה שאמרת
 44 בשמו של רב עדיפה לי מהשמועה הראשונה, ואי הוה נקיטנא
 45 אחריתי, יהיבנא לך – ואם הייתי מחזיק בידי מתנות נוספות, הייתי
 46 נותנם לך בשביל שמועה זו.
 47 הגמרא מביאה מימרא נוספת בשמו: ואמר רבא בר מחסאי, אמר
 48 רב חמא בר גוריא, אמר רב, לעולם אל ישנה אדם לטובה את פניו
 49 אחד בין שאר הבנים, שבשביל משקל שני סלעים מילת – צמר נקי
 50 מכבש בן יומא שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו, שנאמר (בראשית
 51 א, יז) 'ועשה לו כתנת תלמידו של רב ורגיל בשמועותיו, אתה מחזר
 52 אחריהם. אמר ליה רב חסדא, אמר רב הכי – וכי כך אמר רב, אם
 53 כן, בתיבתא עדיפא לי מקמיתא – השמועה האחרונה שאמרת
 בשמו של רב עדיפה לי מהשמועה הראשונה, ואי הוה נקיטנא
 אחריתי, יהיבנא לך – ואם הייתי מחזיק בידי מתנות נוספות, הייתי
 נותנם לך בשביל שמועה זו.

1 שאני – שונה בית הכפא, מחמת דמאס – שהוא מאוס, ושם מגונה
 2 עליו, לכן הסתפק רבינא האם הזמנה לצורך בית הכסא אוסרת לומר
 3 בו דבר שבקדושה או לא, אך לגבי מרחץ שאינו מאוס שמא אין
 4 הזמנה אוסרת לומר בו דבר שבקדושה.
 5 שנינו בברייתא (לעיל ע"א) לגבי החור הפנימי בבית המרחץ, אין שם
 6 שאילת שלום. הרי זה מסייע ליה לרב המנונא משמיה דעולא,
 7 דאמר, אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בבית המרחץ, משום
 8 שנאמר (שופטים ו כד), 'ויקרא לו וגדעון לקדוש ברוך הוא, ה' שלום,
 9 הרי ששלום הוא כינוי של הקדוש ברוך הוא.
 10 שואלת הגמרא: אלא מעתה, שאסור להזכיר כינוי של הקדוש ברוך
 11 הוא בבית המרחץ, אם כן, 'הימנותא נמי' – גם 'אמונה' היא אסור
 12 למימר בבית הכפא ובבית המרחץ, משום דבתיב (דברים י ט), 'האל
 13 הנאמן', הרי שהקדוש ברוך הוא נקרא נאמן. וכי תימא הכי נמי –
 14 ואם תרצה לומר שאכן אסור להזכיר בהם 'אמונה', והאמר רבא בר
 15 מחסאי, אמר רב חמא בר גוריא, אמר רב, שרי למימר – מותר
 16 לומר 'הימנותא' בבית הכפא.
 17 מתרצת הגמרא: התיב, שכתוב 'הנאמן', שם גופיה לא איקרי הכי –
 18 שם ה' עצמו לא נקרא כך, דמתרגמינן – שהרי אנו מתרגמים את
 19 הפסוק 'אלהא מהימנא' – ה' שהוא נאמן, והיינו, שכך הנהגתו, אך
 20 אין זו שמו, אבל התיב, שם גופיה איקרי – שם ה' עצמו נקרא
 21 'שלום', דבתיב (שופטים ו כד), 'ויקרא לו, ה' שלום'.
 22 אגב דברי רבא בר מחסאי בשם רב חמא בר גוריא, בשם רב, הגמרא
 23 מביאה עוד מימרות בשמו: ואמר רבא בר מחסאי, אמר רב חמא
 24 בר גוריא, אמר רב, הנותן מתנה לחבירו, צריך להודיעו קודם
 25 הניתנה, שמא יתיביש לקבלה, ומתוך שמודיעו מתרצים בדברים
 26 ואינו מתבייש, שנאמר בענין השבת (שמות לא יג), 'ואתה דבר אל בני
 27 ישראל לאמר, אך את שבתתי תשמרו, כי אות הוא ביני וביניכם
 28 לדתיכם לדעת כי אני ה' מקדשכם' – אני בא להודיעם שברצוני
 29 לקדם.
 30 הגמרא מביאה ברייתא המסייעת לדבריו: תניא נמי הכי – שנינו כך
 31 גם בברייתא, נאמר בפסוק (שם) 'לדעת כי אני ה' מקדשכם', אמר
 32 לו הקדוש ברוך הוא למשה, מתנה טובה יש לי בבית גני, ושבת
 33 שמה, ואני מכבש ליתנה לישאאל, לך והודיעם שאני רוצה ליתנה
 34 להם. מכאן אמר רבן שמעון בן גמליאל, הנותן פת לתניוק, צריך
 35 להודיע לאמו שנתן לו.
 36 שואלת הגמרא: מאי עבד ליה – מה יעשה ליתניוק כדי שתדע אמו
 37 שנתן לו פת. משיבה הגמרא: אמר אבין, שאיה ליה משחא – ישוף
 38 לו שמן בין עיניו, ויולי ליה בוחלא – או שיתן 'כחול' סביב עיניו,
 39 שהם דברים הניכרים, וכשתשאלנו אמו מי עשה לו כן, ישיב לה
 40 היתניוק, פלוני עשה לי, וגם נתן לי פת, ומתוך כך ידעו אביו ואמו
 41 שהוא אוהבם, ותרבה חיבה ורעות בישראל.
 42 שואלת הגמרא: והאידינא, דחיישינן – ובזמן הזה, שחוששים
 43 לבשפים, וכאשר ישוף לו שמן בין עיניו, תחשוד אמו שבישף אותה,
 44 אם כן, מאי – מה יעשה כדי שתדע אמו. משיבה הגמרא: אמר רב
 45 פפא, שאיה ליה – ישוף לו מאותו המין שנתן לו, כלומר, יתן
 46 פירורים מהלחם בין שערות ראשו.
 47 מקשה הגמרא: איני – האם כך הוא, שהנותן מתנה לחבירו, צריך
 48 להודיעו, והאמר רב חמא (בר) [ברבי] חנינא, הנותן מתנה
 49 לחבירו אינו צריך להודיעו, שנאמר (שמות לד כט), 'ומשה לא ידע כי
 50 קרן – הבהיק עור פניו בדברו אתו', אם כן משמע שלא הודיע
 51 הקדוש ברוך הוא למשה שנתן לו במתנה קירון עור פניו.
 52 מתרצת הגמרא: לא קשיא, הא – דברי רב חמא ברבי חנינא שאין
 53 צריך להודיעו, היינו כמילתא דעבדא לאגלוני – בדבר שעשוי